

27.8.2024

Rautajalka vindkraftsprojekt, Karleby och Toholampi

Kontaktmyndighetens utlåtande om programmet för miljökonsekvensbedömning

1 Uppgifter om projektet

Projektets namn och läge

Rautajalka vindkraftsprojekt, Karleby och Toholampi

Projektansvarig

Prokon Wind Energy Finland Oy, Storalånggatan 34 B, 65100 Vasa
Ecobio Oy, Malmgatan 16, 00100 Helsingfors har varit konsult för uppgörande av programmet för miljökonsekvensbedömning.

Kontaktmyndighet

Närings-, trafik- och miljöcentralen i Södra Österbotten har varit kontaktmyndighet för projektet.

Den projektansvariges beskrivning av projektet och projektalternativen

Prokon Wind Energy Finland Oy planerar elproduktion med vindkraft i Karleby i Mellersta Österbotten. Projektområdet Rautajalka är 3637 hektar och 28–40 vindkraftverk och en elstation planeras i området.

ALT0: projektet genomförs inte.

ALT1: I projektområdet byggs högst 40 vindkraftverk. Vindkraftverkens totala höjd över havet är högst 300 m och enhetseffekten är 7–10 MW.

ALT2: I projektområdet byggs högst 28 vindkraftverk. Vindkraftverkens totala höjd över havet är högst 300 m och enhetseffekten är 7–10 MW.

I projektet granskas en elöverföringsrutt. Beroende på alternativ byggs elöverföringen som en 15,7 km lång ledning antingen för 400 kV eller 110 kV, som kopplas till Fingrids nya kraftledning Jylkkä–Alajärvi vid elstationen som byggs i Toholampi.

2 Anhängiggörande av förfarandet vid miljökonsekvensbedömning

Prokon Wind Energy Finland Oy (senare Prokon) har 5.4.2024 anhängiggjort ett förfarande vid miljökonsekvensbedömning (senare bedömningsförfarande) genom att till Närings-, trafik- och miljöcentralen i Södra Österbotten (senare NTM-centralen) skicka ett program för miljökonsekvensbedömning (senare bedömningsprogram) för Rautajalka vindkraftsprojekt.

Projektet fordrar ett bedömningsförfarande enligt lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (252/2017, MKB-lagen) bilaga 1 punkt 7) e), (vindkraftsverksprojekt där de enskilda kraftverken är minst tio till antalet eller projektets totala kapacitet är minst 45 megawatt) och beroende på alternativ enligt projektförteckningens punkt 8 b) (mer än 15 kilometer långa kraftledningar ovan markytan för minst 220 kilovolt.)

3 Förhandsöverläggning

Kontaktmyndigheten ordnade en förhandsöverläggning 18.1.2024 för att främja bland annat helhetshandlingen av de bedömnings-, planerings- och tillståndsförfaranden som projektet fordrar samt för att förbättra informationsutbytet mellan den projektansvariga och myndigheterna. I förhandsöverläggningen deltog Ecobio (MKB-konsult), A-Insinöorit (planen), Prokon (projektansvarig), NTM-centralen i Södra Österbotten (kontaktmyndighet, områdesanvändning, naturskydd, vattenresurser, trafik), Karleby stad, Toholampi kommun, Mellersta Österbottens förbund, Mellersta Österbottens museum och Forststyrelsen.

4 Meddelande om bedömningsprogrammet och samråd

Kontaktmyndigheten meddelade med en offentlig kungörelse 16.5–17.6.2024 om bedömningsprogrammet och att det är framlagt till påseende och om möjligheten att framföra åsikter och utlåtanden om programmet. Kungörelsen och bedömningsprogrammet publicerades på NTM-centralens webbplats www.ntm-centralen.fi/kungorelser/sodra-osterbotten och miljöförvaltningens webbplats www.miljo.fi/rautajalka-vindkraft-MKB. Meddelande om kungörelsen har skickats till kommunerna (Karleby, Toholampi, Kannus, Kronoby och Kaustby) för publicering på deras webbsidor. Dessutom har information om bedömningsprogrammet och framläggande av programmet till påseende samt om möjligheten att framföra åsikter och utlåtanden publicerats med annonser i tidningarna Keskipohjanmaa, Kokkola och Österbottens Tidning 15.6/16.6.

Under samrådstiden har det varit möjligt att stifta bekantskap med bedömningsprogrammet på följande platser: Karleby stadshus, Toholampi

kommungård, Kronoby kommungård, Kaustby kommungård och Kanus stadshus.

Ett informationsmöte för allmänheten ordnades om bedömningsprogrammet 5.6.2024 kl. 17 på Veikko Vionojan koulu i Ullava och via Teams. Utöver kontaktmyndighetens och den projektansvariges representanter deltog 9 personer i infomötet och 7 personer deltog på distans. Frågor som lyftes fram under infomötet var bland annat konsekvenserna för landskapet, rekreationsområdena, djurlivet, fåglarna och samverkan av olika projekt.

5 Utlåtanden och åsikter om bedömningsprogrammet

Kontaktmyndigheten har begärt utlåtande om bedömningsprogrammet av kommunerna i projektets influensområde och av andra myndigheter som ärendet sannolikt berör. Sammanlagt 19 utlåtanden och 0 åsikter har skickats till kontaktmyndigheten.

Nedan presenteras kontaktmyndighetens uppfattning om samrådsresponsens centrala innehåll. Utlåtandena och åsikterna finns i sin helhet på adress www.miljo.fi/rautajalka-vindkraft-MKB. Uppgifter som anses vara personuppgifter har tagits bort ur utlåtandena och åsikterna som publiceras på webbplatsen.

Sammandrag av utlåtanden

Säkerhets- och Kemikalieverket (Tukes)

Inget att yttra om projektet.

Mellersta Österbottens miljöhälsovård

I sitt utlåtande har miljöhälsovården tagit upp de små skillnaderna mellan projektalternativen, eftersom det inte är någon större skillnad mellan de olika alternativen när det gäller konsekvenserna för bosättningen. I synnerhet känsliga objekt (skola, daghem, kyrka, servicehus och hälsostation) bör beaktas så att de inte utsätts för blinkande ljus och skuggor eller överskridningar av åtgärdsgränsen för buller under drifttiden. När det gäller elöverföringen har man också önskat alternativa sträckningar.

Naturresursinstitutet (Luke)

Naturresurscentret påpekar att det skulle vara bra att utreda hönsfåglarnas spelplatser under flera efter varandra följande år i syfte att utreda deras förekomst i planeringsområdet. Utredningen om spelplatser skulle ge en bättre bild av områdets betydelse för hönsfåglarna jämfört med en utredning som görs en enskild vår. Naturresursinstitutet påpekar också att utredningarna av stora rovdjur endast möjliggör en grov bedömning av de stora rovdjursarternas förekomst i området. Områdets

betydelse som föröknings- och rastområde för dessa arter kan inte bestämmas på basis av de utredningar som har gjorts. I bedömningsbeskrivningen bör särskild uppmärksamhet fästas på samverkan av vindkraftsprojekt som ligger runtomkring och framtida vindkraftsplaner i större skala. Dessutom är det viktigt att fokusera på att bevara de ekologiska förbindelserna. Naturresursinstitutet påpekar också att det eventuella influensområdet för en del av arterna (samverkan) kan vara mycket vidsträckt. Det blir så när flera vindkraftsprojekt planeras i samma revir och i artens förekomstområden (exempelvis varg, björn och vildren).

Forststyrelsen

Forststyrelsen ger utlåtande i egenskap av myndighet som ansvarar för förvaltning av mark- och vattenområden, planering av skötseln och användningen av naturskyddsområden och områden som är skyddsreserverade och för beståndsuppföljning av vissa hotade arter.

Naturvärdena i naturskyddsområdena som ligger runt projektområdet utgör sådana naturtyper och arter (i synnerhet fåglar) som är typiska för myrmarker. Bedömning av konsekvenserna för naturen och fåglarna bör utföras omsorgsfullt med hänsyn till naturskydds- och Naturaområdena.

I utlåtandet påpekas att Naturabehovsprövningen som nämns i MKB-programmet inte har presenterats som bilaga till programmet. Det framgår inte heller om prövningen har gjorts i MKB-programskedet för de övriga Naturaområdena som ligger i projektområdets omgivning.

I MKB-programmets Naturabedömning ligger fokus på fågelarter som utgör skyddsgrund, men enligt utlåtandet framgår inte i beskrivningen av utredningarna om man har för avsikt att uppdatera uppgifterna om fåglarna i Naturaområdena som en del av Naturabedömningen. Forststyrelsen kräver övergripande och aktuella uppgifter om fågelbeståndet i området.

I utlåtandet konstateras att det finns flera rovfågelrevir i det planerade projektområdets och elöverföringsruttens omgivning, vilka kan påverkas av projektet.

Forststyrelsen påpekar att det har reserverats färre uppföljningsdagar för observationer av flyttfåglar jämfört med rekommendationerna i exempelvis miljöministeriets handledning. Forststyrelsen poängterar att konsekvensbedömningen bör grunda sig på tillräckliga utredningar och material om områdets betydelse för flyttfåglarna.

I sitt utlåtande har Forststyrelsen också lyft fram att det finns många vindkraftsprojekt i projektområdets omgivning och därför anser Forststyrelsen att bedömningen av samverkan i synnerhet för rovfåglarna och flyttfåglarna är viktig.

NTM-centralen i Egentliga Finland/fiskerihushållning

NTM-centralen konstaterar att projektområdet ligger i området av Ullava å som är en bifåra till Perho å. Hela Perho ås avrinningsområde är viktigt som förökningsområde för den havsvandrande öringen. Restaureeringsplanen för Ullava å är under arbete.

I MKB-programmet nämns inte fiskeriutredningen, men fiskbeståndet i vattendragen som ligger nedanför projektområdet bör utredas noggrant. I MKB-programmet nämns grumligt vatten på grund av partiklar som projektet eventuellt orsakar. Konsekvenserna av detta för vandringsfiskens förökning bör bedömas noggrant och metoder framföras i syfte att minska partikelbelastningen.

När det gäller elöverföringen framförs i NTM-centralens utlåtande att alla, även små, överskridningar av vattendrag i kabelsträckningarna bör utredas, eftersom det kan finnas fisk och kräftbestånd även i mycket smala fåror.

Alla arbetsskeden bör genomföras med iakttagande av särskild försiktighet om man kan anta att det finns laxfisk eller (flod)kräftor i vattendraget.

Finlands naturskyddsförbunds Österbotten distrikt r.f.

Naturskyddsförbundet lyfter fram antalet kraftverk som planerats i förbundets område, vilka splittrar naturen och försämrar boendetrivseln. I flera områden kan projektens samverkan inte bedömas realistiskt.

När det gäller landskapsplanen konstateras att området inte har använts som vindkraftsområde i planen och således strider vindkraftsområdet mot planen. Naturskyddsförbundet konstaterar att olika typer av naturområden bör genomgående lämnas kvar i landskapets område. I varje kommun bör också "No go"-områden för vindkraft fastställas. I projektområdet finns ett vindskydd och delar av friluftsleder.

Skyddsavståndet mellan kraftverk och bosättning konstateras vara alltför litet i förhållande till kraftverkens storlek. Skyddsavståndet bör också vara tillräckligt stort även i förhållande till bland annat skyddsområden och rekreationsområden. I utlåtandet påminner naturskyddsförbundet om försiktighetsprincipen enligt naturvårdslagen.

I utlåtandet konstateras att huvudflyttsträcket för tranornas vårflyttning ligger i projektområdet. När det gäller observation av fåglarnas flyttning anses antalet utredningsdagar vara otillräckligt och det hänvisas till miljöministeriets anvisningar. I utlåtandet framförs också rovfåglarnas revir som ligger i projektområdets omgivning.

Naturskyddsförbundet konstaterar att projektområdet ligger i ett känt vargrevir och om projektet genomförs kommer det att störa vargreviret

och även leda till andra följder. Utlåtandet tar också ställning till utredningarnas rättidighet och kartläggning av bland annat flygekorre, fladderms och åkergroda under en period anses inte vara tillräckligt.

Naturskyddsförbundet är också bekymrat över buller från projektet och via samverkan av flera projekt såsom även risken för spridning av främmande arter vid sidan av flyttning av jordmassor, mikroplast och risken för oljeskador.

I utlåtandet framförs tillräcklig kompensation för markanvändningen om projektet genomförs. Som exempel nämns bland annat skydd av skogsområden och återställande av myrmarker.

I utlåtandet påminner Finlands naturskyddsförbunds Österbotten distrikt om att grön omställning är en förändring i riktning mot hållbar ekonomi och tillväxt, som inte grundar sig på överkonsumtion av naturresurser, utan den stöder sig på lösningar som främjar cirkulär ekonomi och naturlig mångfald.

Mellersta Österbottens regionala ansvarsmuseum/K.H. Renlunds museum (Museet)

Museet konstaterar att inventeringssituationen när det gäller det arkeologiska kulturarvet för tillfället är bristfällig, varför projektets konsekvenser för det arkeologiska kulturarvet inte kan bedömas tillräckligt. Museet anser att inventeringarna som utförs i projektområdet och elöverföringsrutterna är mycket nödvändiga och rekommenderar arr så noggrant lagerskanningsdata som möjligt används i inventeringarna. Rapporten bör skickas till det regionala ansvarsmuseet för granskning och godkännande samt för tillförsel av eventuella nya objekt i fornminnesregistret.

Museet anser att utgångspunkten för projektplaneringen är att det arkeologiska kulturarvet bevaras och att markanvändning inte riktas till objekten eller deras närhet. Fornminnesobjekten får inte heller röras eller täckas över.

Museet konstaterar att riskerna för det arkeologiska kulturarvet är störst framför allt i byggnadsskedet och i samband med markanvändningen på grund av byggande. Innan åtgärder vidtas bör de arkeologiska objekten märkas ut i terrängen och säkerställas att alla aktörer är medvetna om dem.

Museet påminner om att arkeologiska objekt är en del av en mera vidsträckt kulturmiljö och att vindkraftsutbyggnad medför förändringar som riktar sig till landskapet. Projektet kan således påverka objektens lokalhistoriska värde, representativitet och upplevelsen av objekten i och med att landskapet förändras.

Museet poängterar att fornminnen är fridlysta med stöd av lagen om fornminnen och om tidigare okänt fast fornminne påträffas, måste arbetet på platsen genast avbrytas och museimyndigheten underrättas.

När det gäller den byggda kulturmiljön och -landskapet konstaterar museet att Ullava kyrka och Vanha Viontalo, som ligger på cirka en kilometers avstånd från projektområdet, finns bland de skyddade objekten i byggarvsregistret. I närheten av projektområdet ligger dessutom flera värdefulla landskapsområden av riksintresse, av vilka Alikylä ligger mindre än en kilometer från området. Särskild uppmärksamhet bör fästas på bedömning av konsekvenser för landskapet vid värdefastigheter och bebyggelse. Museet framför att en övergripande landskaps- och kulturmiljöutredning görs i hela vindkraftsprojektets influensområde (30 km).

Museet anser att enbart still-bilder inte ger en tillräcklig och sanningsenlig bild av landskapskonsekvenserna. Museet framför dessutom att det görs övergripande videosimuleringar av projektet och projektens samverkan. Samverkan av olika projekt riskerar förändra landskapet i Mellersta Österbotten från att ha varit ett traditionellt jord- och skogsbruksområde till att bli ett industrilandskap.

I sitt utlåtande har museet också lyft fram toleransgränserna för landskapsförändringar i de fall att flera olika vindkraftsprojekt ligger nära varandra.

Österbottens förbund (förbundet)

I sitt utlåtande lyfter förbundet fram att beredningen av Österbottens landskapsplan 2050 pågår som bäst. Målet är att planen ska godkännas i slutet av år 2024. I den fortsatta planeringen är det bra att beskriva vindkraftsprojektets förhållande till Österbottens landskapsplan och målen i planen.

I princip bör regionalt eller landskapsmässigt betydande områdesanvändningsfrågor undersökas och avgöras i landskapsplanen. Projektområdet ligger inte i ett område som har reserverats för vindkraft i Mellersta Österbottens landskapsplan, varför landskapsplanens framskridande och planlösningar bör följas i den fortsatta planeringen.

Förbundet anser att det är synnerligen viktigt att fästa särskild uppmärksamhet på samverkan av olika vindkraftsprojekt.

Mellersta Österbottens förbund (förbundet)

I sitt utlåtande konstaterar förbundet att i den gällande landskapsplanen har ett vindkraftsområde inte anvisats för projektområdet. I den anhängiga etapplandskapsplan 6 kommer man att beakta det potentiella området för vindkraft som är förlagt till området enligt vindkraftsutredningen för Södra Österbotten, Mellersta Österbotten och Österbotten.

Förbundet anser att det är särskilt viktigt att olika aktörer samarbetar, eftersom det finns flera aktuella projekt som förändrar miljön i närheten av projektet.

Trafikledsverket

Trafikledsverket framför i sitt utlåtande att Trafikledsverkets vindkraftsanvisning bör beaktas i placeringen av kraftverken.

Trafikledsverket konstaterar att uppmärksamhet måste fästas på lagring av vindkraftsdelar och utredning av transportrutter i tillräckligt god tid. Vindkraftstransporterna fordrar alltid specialtransporttillstånd. För transport av kraftverksdelar ska landsvägarnas, broarnas och trummornas bärkraft säkerställas i god tid innan transporterna inleds. Nödvändiga ändringar (förstärkning av konstruktioner, förbättringsåtgärder m.m.) och åtgärder planeras och genomförs på den projektansvariges bekostnad.

Trafikledsverket begär att verkets projekt- och planeringsobjekt beaktas i planeringen av rutterna för transport av vindkraftsdelar. Objekten finns listade på Trafikledsverkets webbplats.

Trafikledsverket påminner om att bestämmelserna i lagen om trafiksystem och landsvägar och andra anvisningar ska följas i fråga om placering av kablar och ledningar i vägområdet. Nödvändiga tillstånd ansöks av den behöriga NTM-centralen.

Kaustby kommun

Kaustby kommun framför i sitt utlåtande att 399–464 vindkraftverk planeras inom en radie av 27 kilometer. Därför bör samverkan av projekten bedömas senast i MKB-beskrivningen.

I utlåtandet fästs uppmärksamhet på att grönförbindelserna splittras framför allt i Mellersta Österbotten. När man granskar projektområdena ser man också att förökningsområdena för de vandrande vildrensstammarna minskar. I projektet bör man dessutom beakta människorna, bosättningen, fritidsbebyggelsen och bestånden av stora rovdjur.

Trafik- och kommunikationsverket Traficom

Traficom lyfter i sitt utlåtande fram störningarna för antenn-tv-mottagningen som kraftverken orsakar. Vindkraftverken konstateras också påverka mobilkommunikationsnätets fältstyrka och signalens kvalitet samt radiolänkens funktion.

Traficom anser att det är viktigt att säkerställa att tv- och mobilkommunikationstjänsterna samt radar och radiolänkar fungerar tillräckligt störningsfritt även i framtiden. Traficom konstaterar att även små förändringar i placeringen av vindkraftverken kan ha avgörande betydelse för systemens funktion.

Traficom önskar samarbete redan i planeringsskedet för att välja kraftverkslägen utan att orsaka störningar.

Enligt utlåtandet borde användare av system för positionsbestämning med radio och radiolänkar samt teleoperatörer alltid informeras om nya vindkraftsprojekt.

Meteorologiska institutet

Meteorologiska institutet har inget att yttra.

Digita

Digita konstaterar i sitt utlåtande att mottagningsrådgivningen Digita Info har övergripande och aktuell information om förhållandena när det gäller antenn-tv-mottagningen. I influensområdet finns inga konstaterade områden med radioskugga.

Digita konstaterar att vindkraftsparkerna kan orsaka betydande olägenheter för antenn-tv-mottagningen särskilt i bostads- och fritidshus som ligger bakom parken i förhållande till radio- och tv-sändningsstationen. Problem kan uppstå även av ett vindkraftverk och som värst kan det helt och hållet hindra att tv-signalen når fram.

I utlåtandet begärs att konsekvenserna i anslutning till säkerheten beaktas, eftersom antenn-tv-sändningarna också används för att förmedla myndigheternas varningsmeddelanden. Således kan störningarna också påverka tillgången till varningsmeddelanden och via detta den allmänna säkerheten.

Digita lyfter fram att det är mycket viktigt att förebygga uppkomsten av mottagningsproblem genom att i god tid undersöka det planerade kraftverkets konsekvenser innan bygglov beviljas, gärna redan innan beslut fattas om kraftverkets placering.

I utlåtandet framförs att den projektansvarige ska presentera en konkret plan om hur man förhindrar eller utesluter störningar av vindkraftverken för radio- och tv-sändningarna.

Digita konstaterar att ansvaret för att åtgärda störningar i tv-sändningarna på grund av vindkraftverken och kostnaderna för detta hör till den som orsakar störningarna. Projektet om vilket utlåtande ges kan ge upphov till störningar genom samverkan med andra vindkraftsprojekt.

Digita anser att det är viktigt att undvika störningar på förhand med hjälp av samarbete mellan operatörerna. Redan färdiga vindkraftsprojekt har visat att kraftverken kan orsaka väsentlig störning för tv-mottagningen.

Suomen Erillisverkot Oy

I utlåtandet konstateras att projektet inte påverkar affärsverksamheten i Suomen Erillisverkot Oy:s Nätoperatortjänst.

Cinia Oy

I utlåtandet konstateras att Cinia Oy för tillfället inte har kommunikationsnätverk som använder radiofrekvenser eller kablar i planeringsområde som anvisas i MKB-programmet. Om projektet genomförs kan radiolänksystem inte byggas i det aktuella vindkraftsprojektets influensområde i framtiden.

Telia Finland Abp (Telia)

Telia påpekar i sitt utlåtande att Telias radiolänkförbindelse löper genom projektområdet. Om projektet genomförs kan kraftverken störa länkens funktion.

Platserna för de planerade kraftverken bör skickas till Telia för att det verkliga avståndet mellan radiolänken och kraftverken kan fastställas och vid behov utredas ersättande alternativ för radiolänken och för att bedöma ersättningskostnaderna.

Telia förutsätter att kostnaderna för eventuell ersättning av radiolänken ersätts av projektet. I annat fall bör kraftverk inte planeras i länkspänningsområdet.

Elisa Abp

Elisa konstaterar i sitt utlåtande att företaget inte motsätter sig projektet, men företaget begär att olägenheterna för Elisäs teletrafik beaktas. Dessutom konstateras att i fortsättningen kan radiolänksystem inte byggas i det aktuella projektets influensområde.

Keliber Technology Oy (Bolaget)

Bolaget meddelar att det motsätter sig placeringen av vindkraftsprojektet på det sätt som framförs i MKB-programmet, i synnerhet i de södra och östra delarna av projektområdet. Trots att projektområdet för vindkraftverk har avgränsats så att det följer de yttre gränserna av gruv-tillståndsområdena och gruvområdena, sträcker sig malmletningen till projektområdet, området för eventuell senare utvidgning av produktionen. Bolaget utvecklar det batterikemiska affärsekosystemet och byggande av anläggningar har delvis redan påbörjats.

Bolaget meddelar att det stöder utvecklingen av förnybar energi, men konstaterar att vindkraftsparken inte kan placeras så att den överlappar gruvverksamheterna. Genomförande av projektet riskerar framtiden för bolagets redan pågående investeringsprojekt, eftersom verksamheten sitter ihop med malmförekomstens läge och det inte är möjligt för verksamheten att väja för konkurrerande områdesanvändningsformer.

Sammandrag av åsikter

Inga åsikter har lämnats in om projektet.

6 Kontaktmyndighetens utlåtande om programmet för miljökonsekvensbedömning

Programmet för miljökonsekvensbedömning omfattar kraven på innehåll (3 §) som nämns i statsrådets förordning om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (277/2017, MKB-förordningen), och bedömningsprogrammet har behandlats på det sätt som krävs enligt MKB-lagstiftningen.

Utöver det som framförs i bedömningsprogrammet bör följande aspekter som framförs av kontaktmyndigheten (punkterna KM nedan) beaktas när bedömningsbeskrivningen och tillhörande utredningar görs upp.

Beskrivning av projektet och projekialternativen

I bedömningsprogrammet beskrivs vindkraftsprojektets projektområde, syfte, mål, den tekniska beskrivningen och planerade tidtabellen. I den tekniska beskrivningen presenteras vindkraftverken, kraftverkens fundament, vägar som byggs och elöverföringskonstruktionerna i text och som visualiseringar.

KM: I kapitel 1 i bedömningsprogrammet nämns felaktigt att projektområdet ligger i Södra Österbotten i stället för Mellersta Österbotten.

Projektbeskrivningen har presenterats huvudsakligen med tillräcklig noggrannhet. I punkt 4.8 förklaras urbruktagning av vindkraftverken och återvinning av materialet från rivning av kraftverken på behörigt sätt.

Urbruktagning av vindkraftverken är dock förknippad med osäkerheter och juridisk flertydighet. I dagsläget avgörs de juridiska frågorna i anslutning till rivning på basis av bestämmelserna som gäller byggande, miljöskydd och avfallshantering. Det är exempelvis möjligt att anpassa vindkraftverkens fundament till landskapet på plats, men om de konstateras orsaka förorening av marken, är det möjligt att ingripa i saken enligt miljöskyddslagen.

Kontaktmyndigheten påpekar att utredningen av rivningsmaterial och byggavfall blir lagstadgad när byggnadslagen träder i kraft 1.1.2020 och att förordningen om rivningsmaterial- och byggavfallsutredning är under beredning. Utredningen anses vara viktig för att främja cirkulär ekonomi och återvinning av rivningsmaterial, eftersom rivning och materialåtervinning är starkt förknippad med att stävja klimatförändringen. Följaktligen när mängden avfall som uppstår av att kraftverken rivs är avsevärt större än obetydlig och nödvändiga bestämmelser som gäller rivning kan införas i tillståndsvillkoren, är det möjligt att det i stället för ett anmälningsförfarande krävs rivningstillstånd för att riva kraftverken, vilket också är skäl att nämna i de behövliga tillstånden.

Planer och tillstånd som förutsätts för projektet

I kapitel 8 i bedömningsprogrammet samlas planer, tillstånd och beslut som fordras för projektet.

KM: I princip bör kraftverken planeras och placeras så att de inte medför sådant oskäligt besvär som avses i 17 § i lagen om vissa grannlagsförhållanden (26/1920, ändring 90/2000), vilket överskrider miljötillståndströskeln.

I tillstånden för projektet är det bra att också nämna eventuellt behov av rivningstillstånd (se punkt Beskrivning av projektet och projektalternativen).

I bedömningsprogrammet identifieras eventuella åtgärder i projektet, vilka kräver tillstånd enligt vattenlagen.

Med hänvisning till Trafikledsverkets utlåtande måste man i fråga om eventuellt behov av plankorsningstillstånd vara i kontakt med väghållaren och Trafikledsverket.

I kapitel 8.3 presenteras tillstånden som krävs för att bygga kraftledningen och det konstateras att markägarens tillstånd behövs för ledningsområdet, vilket kan erhållas via avtal eller inlösningsförfarande. Undersökningstillstånd som eventuellt måste sökas före inlösningsstillstånd och verkställande av inlösningsingen har inte nämnts.

Det skulle vara bra att sammanställa tillstånden för projektet i en åskådlig tabellform.

Miljöns nuvarande tillstånd, miljökonsekvenser som bedöms och metoder

I miljökonsekvensbedömningen identifieras och bedöms enligt bedömningsprogrammet den planerade verksamhetens eventuellt betydande konsekvenser för miljöns och känsliga objekts nuvarande tillstånd i området.

Konsekvenserna under projektets drift riktas huvudsakligen till landskapet, användningen av närområdet och fågelbeståndet.

För att bedöma konsekvensernas betydelse används metoder och kriterier som har identifierats i IMPERIA-projektet samt ARVI-verktyget som har utvecklats i IMPERIA-projektet, på basis av vilket konsekvenserna kan klassificeras i nio klasser.

Det konstateras att miljökonsekvensbedömningen huvudsakligen görs som expertbedömning och genom att använda allmänt tillgängligt material såsom utredningarna som har gjorts i samband med Södra Österbottens etappplansplanering och tillhörande utredningsprojekt.

KM: Kontaktmyndigheten ger anvisning om att o bedömningsbeskrivningen se över/precisera/korrigera utredningarna som gäller landskaps-

planen så att det berör det rätta landskapet. Samtidigt bör man kontrollera att kommunerna ligger i det rätta landskapet, bland annat Kaustby har på felaktigt sätt placerats i Österbotten.

En väsentlig del av miljökonsekvensbedömningen är att utreda och beskriva förhållandena i projektets influensområde. Utredningarna riktas till betydande konsekvenser, men utredningar görs också om konsekvenser, vilkas betydelse man i detta skede inte känner till. Om det konstateras att påverkan är obetydlig, kan den avgränsas, men detta förfarande måste motiveras i nödvändig utsträckning. Även osäkerheter i bedömningen samt metoder för att minska eller förebygga skadliga konsekvenser bör framföras skilt för varje konsekvens. Utgångspunkterna för miljökonsekvensbedömningen har beskrivits konsekvent såsom även influensområdets gränser.

Uppmärksamhet måste fästas på bedömning av elöverföringens konsekvenser och i bedömningen inkluderas alla konsekvenstyper, framför allt samverkan med andra elöverföringsprojekt.

Mark- och berggrunden samt konsekvenser för yt- och grundvattnen

I bedömningsprogrammet beskrivs projektområdets mark- och berggrund på basis av Geologiska forskningscentralens (GTK) material. Förekomsten av sura sulfatjordar i projektområdet har konstaterats vara mycket liten eller liten. Svartsiffer har inte konstaterats förekomma i projektområdet eller längs elöverföringsrutten.

I bedömningsprogrammet konstateras att projektet kan påverka grundvattnet i byggskedet när jordmassor flyttas och kraftverken byggs. Flödesförhållandena och partikelbelastningen kan också förändras på ett bestående sätt.

KM: I bedömningsprogrammet finns korrekta och tillräckligt omfattande uppgifter om grundvattenområden som ligger i projektområdet och dess närhet och om geologiska värdeobjekt såsom nationellt värdefulla morän- och bergsområden samt steniga marker.

I bedömningen utnyttjas tillgänglig geodata om mark- och berggrunden samt befintliga undersökningar såsom GTK:s material över sannolika förekomster av sura sulfatjordar. Provtagningen för GTK:s material är dock inte heltäckande, trots att den ger goda riktlinjer. På basis av provtagningen kan man dock inte helt och hållet utesluta förekomsten av sura sulfatjordar ens i de områden där sannolikheten för att det ska förekomma sura sulfatjordar är liten eller mycket liten enligt materialet. I beskrivningsskedet bör konsekvenserna av sura sulfatjordar för ytvattnen och metoderna för att minska konsekvenserna bedömas såsom även märka ut skalan i GTK:s material över sannolika förekomster av sura sulfatjordar. Dessutom bör konsekvenserna av kishaltiga stenarter i berggrunden för byggandet granskas noggrannare, eftersom det enligt

magnet-/elmagnetiska kartan finns svarskiffer i projektområdet, även om det enligt bedömningsprogrammet inte finns svartskiffer i området. Framför allt i områden där marken bearbetas kraftigt, måste förekomsterna undersökas för att sulfidleran inte ska syresättas av åtgärder och på detta sätt orsaka utsläpp i vattendragen.

På förhand uppskattat orsakas de största eventuella konsekvenserna av vindkraftsparken för ytvattnen av vägbyggen och byggande och/eller förbättring av vägdiken. Vägarbeten såsom även andra grävarbeten som kraftverksbyggandet förutsätter samt gräv- och dräneringsarbeten i anslutning till konstruktionerna kan medföra erosion (partiklar och när-salter) samt att grundvattenytorna sjunker. Byggande i anslutning till överskridningar av vattenfårar utgör också en risk för att belastningen ökar. Partikeltransport ut i vattendragen täcker botten, orsakar igenslamning och övergödning, vilket inverkar skadligt på vattenkvaliteten och vattendragens ekologiska status. Dessutom kan vägtrum-morna hindra vattenorganismernas rörelser.

De hydrologiska förändringarna på grund av dikningar och grundvattensänkning kan också påverka mängden vatten som rinner i fårorna, vilket betyder att påverkan är störst om vattenmängden sjunker under kritiska lågvattenföringsperioder. Grundvattensänkning i torvmark ökar också nedbrytningen av torv som bland annat leder till att näringsämnen och organisk substans sköljs ut i avrinningsvattnen. Dessutom syresätter sänkningen av grundvattenytan marken djupare ner, vilket ger upphov till surt och metallhaltigt avrinningsvatten från sura sulfatjordar.

Ullava å har god ekologisk status, men på grund av uppenbart förhöjda närsaltshalter kan statusen anses vara hotad. Det har bedömts att den ekologiska statusen i Ullava å är utsatt för risker om tillräckliga åtgärder inte vidtas. Denna information bör införas i bedömningsbeskrivningen. När eventuella konsekvenser för ån utreds, bör man också beakta de organismarter som är beroende av ån, i synnerhet habitatdirektivarten utter och de indirekta konsekvenserna den utsätts för, vilka kan uppstå exempelvis via födan såsom fisk.

Vanha Toronoja, Ruohojärvenoja, Rytilmapioja, Uusi Toronoja och Vion Toronoja har inte klassificerats inom vattenvården, dvs. de har ingen ekologisk statusklass. Med ögat granskat på basis av bild 6–11 kan ovan nämnda rinnande vatten på kartan vara material över förutspådd förändring av bäckhabitat. Detta bör ses över i bedömningsbeskrivningen. I förklaringen till kartan i bild 6–11 finns material över åarnas ekologiska status och förändring av bäckhabitat. Skillnaden i tjockleken på streckmaterialet som visas på kartan är för liten för att man ska kunna säga vilket material det är frågan om. Dessutom anges strecken i materialet med samma färger. Materialet bör presenteras antingen på skilda kartor eller så att det tydligt skiljer sig från varandra. Dessutom bör texten om den ekologiska klassificeringen korrigeras.

I bedömningsprogrammet konstateras att konsekvenserna för ytvattnen granskas i de små avrinningsområden där det byggs. Termen litet avrinningsområde har dock inte specificerats. Kontaktmyndigheten anser att projektets konsekvenser bör granskas utöver i små avrinningsområden även i de närmaste vattendragen, småvattnen och de närmaste vattenförekomsterna inom vattenvården som ligger nedströms. Även när det gäller elöverföringsrutten bör konsekvenserna för ytvattnen inklusive småvattnen granskas.

I bedömningsprogrammet nämns inte projektets eventuella behov av dränering i kapitlen som behandlar ytvattnen. Kontaktmyndigheten påpekar att konsekvenserna av eventuella dikningar i vattendragen inte begränsas enbart till byggtiden, utan konsekvenserna för ytvattnen fortsätter till och med i årtionden i torvmarker allteftersom torven sakta bryts ner.

I den fortsatta planeringen bör en karta införas i bedömningsbeskrivningen, vilken visar avrinningsområdena, vindkraftverken, servicevägar- nas läge och elöverföringsrutterna i avrinningsområdena. Kartornas skala bör vara sådan att de nuvarande dikningarna och småvattnen syns. Kartorna kan framföras som bilagor till bedömningsbeskrivningen.

I bedömningsbeskrivningen bör samverkan för ytvattnen granskas i synnerhet med gruvverksamheten som ligger på den södra sidan av projektområdet. Om det finns andra vindkraftsprojekt i samma avrinningsområde av 3 graden (1990-års avrinningsområdesindelning) bör man granska samverkan för ytvattnen även av dessa.

Projektet bör genomföras så att det inte hindrar vattenorganismerna från att röra sig fritt i projektområdet (bland annat vägtrummor). Om rinnande vatten överskrids med arbetsmaskiner, bör dessutom erosionsrisken beaktas och man bör sträva efter att förhindra erosion och undvika att ändra fårans struktur. Vindkraftverken och kraftledningsstolparna bör placeras tillräckligt långt från strömmande vattenfåror för att inte orsaka erosion av fåran. I bedömningen bör man också beakta indirekta vattendragskonsekvenser och framföra metoder för att minska eventuella skadliga konsekvenser.

När det gäller grundvatten konstaterar kontaktmyndigheten att bedömningsmetoderna som presenteras i bedömningsprogrammet är tillräckliga med beaktande av projektet och projektområdets karaktär. Dessutom påminner kontaktmyndigheten om att eventuella källobjekt enligt 10 § i skogslagen bör beaktas.

Marks substanser bör inte tas i grundvattenområden.

Nyttjande av naturresurser

Utbyggnaden av kraftverksområden och infrastruktur fordrar att mark och eventuellt berg tas bort. Noggrannare uppgifter om marks substanser som utnyttjas finns ännu inte, utan substanserna tas under pågående

byggande från tillgängliga källor exempelvis massor som uppstår i andra projekt eller marktäktsområden.

KM: Nödvändiga marktäktsplatser och täktmängder och täktens miljökonsekvenser med olika placering av kraftverken bör bedömas och jämföras på allmän nivå, eftersom marktäkten ökar betydligt lokalt under projektets utbyggnadsskede (kraftverksfundament, vägar). Det rekommenderas också att möjligheterna att använda återvunnet material i stället för naturlig mark- och stensubstans ska granskas.

Lokalt klimat och luftkvalitet

I bedömningsprogrammet redogörs för projektområdets klimat och uppföljning av luftkvaliteten (Karleby och Jakobstad) samt rådande vindförhållanden. Som direkta negativa klimatkonsekvenser nämns växthusgasutsläppen som uppkommer bland annat av materialtillverkning, transporter och byggande. Dessutom orsakar byggandet förändringar i områdets växtlighet och trädbeståndets kolsänkor.

KM: Klimatförändringen har beaktats i motiveringarna till Rautajalkaprojektet. Klimatförändringen är fortsättningsvis ett framskridande fenomen. Själva projektets beredskap för klimatförändringen borde också granskas för att åtgärderna på projektområdet inte ska förstärka klimatförändringsfenomenen lokalt såsom att främja torka. När träden tas bort påverkas förutom kolsänkorna även hydrologin. Skogarna och träden fungerar också som buffert för miljökonsekvenserna av allt extremare väderleksfenomen (störtregn, torka, stormar). Avledande av vattnen bör bara utföras i nödvändiga områden och under nödvändig tid och projektet får inte utgöra ett hinder för återställande av vattenbalansen som eventuellt utförs i torvmarkerna i framtiden. Skogscentralens öppna data om återställande av vattnen kan laddas ner i egenskap av geodata och det rekommenderas att materialet utnyttjas till stöd för projektplaneringen.

Konsekvenser för skydds- och naturvärden

I projektområdet ligger ett privat naturskyddsområde och ett statligt naturskyddsområde. På nära avstånd finns också flera privata och statliga naturskyddsområden.

Det närmaste Natura 2000-området Vionneva ligger som närmast på mindre än 400 meters avstånd från projektområdet. Vionnevaområdet är både ett område för särskilda skyddsåtgärder enligt habitatdirektivet och ett särskilt skyddsområde enligt fågeldirektivet. Ytterligare hör området också till myrskyddsprogrammet. Vionneva är ett av Mellersta Österbottens värdefullaste fågelmyrmarker och området har många naturtyper enligt habitatdirektivet, vilka har utmärkt representativitet och naturtillstånd.

Cirka 4–14 kilometer från projektområdet ligger fem andra Natura 2000-områden.

KM: I programmet hänvisas till den föråldrade naturvårdsförordningen. Den nya statsrådets förordning om naturvård (1066/2023) har trätt i kraft 14.12.2023 och projektet bör efterfölja bestämmelser i den gällande förordningen.

Utredningarna av hotade naturtyper bör grunda sig på den senaste informationen, publikationen om nationellt hotade naturtyper (Kontula och Raunio 2018).

Kontaktmyndigheten konstaterar att behovet av en Naturabedömning av Natura 2000-området Vionneva har bedömts korrekt. Av bedömningsprogrammet framgår dock inte hur eventuella konsekvenser har bedömts för andra Naturaområden som presenteras i tabell 6-1 eller på basis av vad konsekvenser kan uteslutas. Behovet av en Naturabedömning bör också bedömas för Naturaområdena Lähdeneva (FI1000036, SAC/SPA) och Ritaneva-Vipusalonneva-Märsynneva (FI1000014, SAC/SPA). Rekommenderas att nödvändiga utredningar lämnas in till NTM-centralen i samband med bedömningsbeskrivningen för att utlåtandena om Naturabedömningarna ska kunna införas i den motiverade slutsatsen om bedömningsbeskrivningen.

När det gäller förslaget om avgränsning av granskningsområdet som ges i kapitel 5.2 konstateras att på fågelobjekt görs konsekvensbedömningen från fall till fall för skyddsvärden i de områden som ligger inom högst 10 kilometers radie. I samma kapitel (tabell 5–5) konstateras om konsekvenserna för fåglarna att konsekvensen kan vara mycket omfattande och artspecifik. Kontaktmyndigheten sammanfaller inte med det som konstateras om att konsekvenserna av kraftverksområdet för naturtyper eller djurarter enligt habitatdirektivet inte skulle omfatta ett särskilt stort område. I konsekvensbedömningen måste man beakta djur som rör sig på ett stort område och arter som hör till habitatdirektivet såsom vildren och stora rovdjursarter. Kontaktmyndigheten påminner också om att enligt 35 § i naturvårdslagen uppstår behovet av en konsekvensbedömning av Naturaområdets skyddsgrunder också genom samverkan med andra projekt. Konsekvenserna för de tabellförda Naturaområdena bör bedömas och uteslutande av konsekvenser motiveras.

Skyddande vattennaturtyper enligt 2 kapitlet 11 § i vattenlagen bör beaktas i konsekvensbedömningen. Om man i samband med andra fältkarteringar såsom växtlighets- och naturtypsutredningar observerar skyddade naturtyper enligt vattenlagen, måste de införas som källmaterial till bedömningen. I synnerhet objekt som finns områden som planeras för byggande av servicevägar eller elöverföring och vägar som ska förbättras bör kartläggas.

Konsekvenser för fågelbeståndet

Projektets viktigaste konsekvenser för djuren riktas till fågelbeståndet och de lokala skogsarterna. Dessutom löper tranornas huvudflyttsträck

på våren över projektområdet. Utbyggnaden av vindkraftverk splittrar livsmiljöerna (konsekvenser för de ekologiska förbindelserna) och orsakar konsekvenser på grund av störningar och hinder samt kollisionsdöd.

I projektet utreds fågelbeståndet under våren–sommaren 2024.

KM: De planerade fågelutredningarna grundar sig huvudsakligen på behöriga och nationellt tillämpade utredningsmetoder.

Kontaktmyndigheten påpekar att antalet dagar som behövs för att följa upp flyttningen inte motsvarar miljöministeriets anvisningar (2016). I bedömningen måste i mån av möjlighet (tillgång, aktualitet m.m.) utnyttjas de omgivande projektens fågeluppföljningsdata med beaktande av att samverkan med andra projekt framträder och också kan påverka bland annat flyttsträcket för den konstaterat kollisionskänsliga tranan. I programmet har berömligt beaktats att i uppföljningen av flyttningen fästs särskild uppmärksamhet på stora fågelarters flyttning med hänsyn till att de har större kollisionsrisk. Kontaktmyndigheten anser att det är viktigt att rastplatserna karteras enligt planen.

I konsekvensbedömningen bör i synnerhet beaktas att det finns flera värdefulla fågelområden och Naturaområden av nationellt och riksintresse med fågelbeståndet som skyddsgrund i projektområdets omgivning (på den södra och östra sidan). I bedömningsbeskrivningen bör således uppmärksamhet fästas på skyddsområdenas fågelbestånd och bedömas projektets konsekvenser även för de olika arternas flyttning och flygningar för att söka föda.

När det gäller dagrovfåglarna konstaterar kontaktmyndigheten att bedömningen bör grunda sig på tillräcklig uppföljning och utredningar, i vilka det är bra att utnyttja Forststyrelsens handledning (Tikkanen 2022). I bedömningen av kollisionsrisken bör senaste rekommenderade kollisionsriskgräns (0,05) tillämpas.

Kontaktmyndigheten konstaterar med hänvisning till Naturresursinstitutets utlåtande att hönsfåglarnas beståndsstorlek varierar kraftigt från år till år, varför räkning endast under ett år kan ge en felaktig bild av områdets betydelse som förökningsmiljö. Också vanliga skogsobjekt borde kartläggas för att helhetsbilden av områdets fågelbestånd såsom skogshönsfåglarna inte ska hänga enbart på specialobjekt och eventuellt omfattande områden av projektområdet lämnas okarterade. Resultaten från utredningarna av spelplatserna bör beaktas i placeringen av kraftverken.

Konsekvenser för djuren

I projektområdet eller en kilometer från gränsen till området har vildren, stensimpa och lax (habitatdirektivarter) observerats. Projektområdet ligger i vargreviret i Toholampi.

Konsekvenserna för djuren hör samman med förlust av livsmiljöarealer och sämre kvalitet på livsmiljöerna (splittring m.m. störningar av kraftverken).

KM: I bedömningen bör särskild uppmärksamhet fästas på att bevara vildrenens viktiga förbindelser i Naturanätverket inklusive skyddszonerna. När det gäller placeringen av kraftverk ger kontaktmyndigheten anvisningar om att beakta en 5 kilometers skyddszon som fastställts av Naturresursinstitutet för avståndet till vildrenens viktiga myrmarks- och skogsdominerade Natura 2000-områden.

I projektet bör särskild uppmärksamhet fästas på kända kalvnings- och betesområden som vildrenen använder samt på att trygga bevarandet av vandringsrutten och ekologiska förbindelser, i synnerhet mellan Naturaområdena. De senaste uppgifterna om förekomst av vildren och uppföljningsmetoderna bör kontrolleras hos Naturresursinstitutet som är ansvarig forskningsmyndighet. I bedömningen bör man också beakta preciseringen av skyddsgrunderna för vildren (uppdaterad version väntar på behandling i databasen Lajitieto.fi).

I programmet har också föredömligt beaktats projektets konsekvenser för stora rovdjur som behöver vidsträckta vildmarksliknande levnadsområden. Utredningarna av stora rovdjur är på samma sätt som vildrensutredningarna tidskrävande och fordrar längre tidsperioder för att man ska få tillförlitliga resultat, vilket bör beaktas i konsekvensbedömningen.

Utredningarna som har gjorts om stora rovdjur möjliggör enbart grov bedömning av förekomsten av arterna i området. Områdets betydelse som föröknings- och rastområden för dessa arter kan således inte fastställas med hjälp av de planerade utredningarna. För att noggrannare utreda ärendet kan man vara i kontakt med Naturresursinstitutet,

Uppmärksamhet bör fästas på utter (habitatdirektivart), som kan utsättas för indirekta konsekvenser bland annat via fiskbeståndet.

Ekologiska förbindelser

I projektområdet, elöverföringsrutterna eller i deras närhet finns inga ekologiska förbindelser anvisade på plannivå. Terrängen i projektområdet och dess närmiljö kan fungera som en potentiell ekologisk korridor för flera olika arter.

KM: Kontaktmyndigheten påpekar att etappplansplan 6 som bäst är under arbete och i samband med arbetet görs också en utredning av grönsstrukturen, i vilken de ekologiska förbindelserna granskas. Eftersom utkastet till landskapsplan kungörs när Rautajalka vindkraftsprojekt är anhängigt, är det sannolikt möjligt att utnyttja materialet för grönsstrukturutredningen i beskrivningsskedet. I programmet konstateras också att området har potential för att fungera som ekologisk korridor för flera arter. Kontaktmyndigheten anser att betydelsen av Naturaområ-

dena och skyddsområdenas grönförbindelser som identifieras i programmet i synnerhet för vildren, som är upptagen i EU-bilaga II och som förekommer i landskapet och som utgör skyddsgrund för flera Natura-områden, bör bedömas.

Samhällsstruktur, boende, fritid

Projektområdet och elöverföringsrutten samt närmiljön är huvudsakligen glest bosatt. Ungefär en kilometer från projektområdet norrut ligger Ullava by, där de känsligaste objekten finns såsom skola, daghem och ungdomsgård, kyrka, hälsostation, servicehus och två idrottsplaner. De flesta fasta bostadshusen på 5 kilometers radie ligger i byarna Ullava och Alikylä, av vilka den närmaste ligger på mindre än 900 meters avstånd.

Längs elöverföringsrutten finns flera bostads- och fritidshus, av vilka det närmaste ligger cirka 50 meter från den planerade elöverföringsrutten.

Den viktigaste konsekvensen är störningen som vindkraftverken eventuellt orsakar för bosättningen.

KM: I omgivningen runt projektområdet uppstår en betydande koncentration av vindkraftverk, som betyder att byområden och bosättning kommer att omges av vindkraftverk i flera olika väderstreck. I bedömningsbeskrivningen måste på ett betonat sätt beaktas den totala toleransförmågan som riktas till boende, människor, levnadsförhållanden och landskapet. Utredningarna, analyserna och illustrationerna bör vara övergripande för att konsekvenserna för konstaterade områden och objekt kan bedömas på ett täckande sätt även när det gäller samverkan.

Olika vindkraftverk skapar situationer där flera kraftledningar ligger i samma ledningsgata. Detta betyder att den totala bredden på ledningsgatorna kan öka till flera hundra meter. Bedömning av de totala konsekvenserna måste utföras omsorgsfullt och i samarbete med olika projektaktörer.

Planläggning

I bedömningsprogrammet konstateras att i Mellersta Österbotten pågår arbetet med att göra upp etappplansplanen med gruvverksamhet, turism och rekreation, vindkraft och grönstruktur som huvudtema. I etappplansplanen kommer man att utnyttja utredningen om konsekvensbedömning av potentiella vindkraftsområden i Mellersta Österbotten, i vilken projektområdet Rautajalka ligger delvis i det potentiella utredningsområde 97 (1993 ha/30 vindkraftverk). Etappplansplanen antas bli färdig under år 2025. Godkännande av delgeneralplanen förutsätter en beteckning för vindkraftsprojekt i landskapsplanen.

I planeringsområdet är den strategiska generalplanen för regionstrukturen i Karleby 2040 i kraft. Planen är en översiktlig markanvändningsplan som täcker hela kommunen.

KM: Såsom av utlåtandena framgår, konstaterar också kontaktmyndigheten att projektområdet inte har anvisats som vindkraftsområde i den gällande landskapsplanen. Landskapsplanen är en översiktlig plan som preciseras i mera detaljerade planer och avvikelser måste motiveras. I bedömningen är det nödvändigt att bedöma planläggningens och markanvändningens konsekvenser och verksamhetsförutsättningar samt att framföra slutledningar om konsekvenserna i fråga om förutsättningarna för att genomföra markanvändningen. Dessutom är det nödvändigt att framföra Österbottens landskapsplan på kartan och beskriva projektets förhållande till planen och planens mål. På kartan är det också skäl att presentera generalplanssituationen.

I bedömningsbeskrivningen bör man framföra områdets totala toleransförmåga när det gäller samverkan av olika projekt samt projektets förhållande till den gällande och den anhängiga landskapsplanläggningen.

Landskap och kulturmiljö

I projektområdet, elöverföringsrutterna eller deras omedelbara närhet ligger inga nationellt värdefulla landskapsområden (VAMA). I närheten av projektområdet finns flera värdefulla landskapsområden av landskapsintresse, av vilka det närmaste är området Alikylä på cirka en kilometers avstånd. Den närmaste värdefulla byggda kulturmiljön av riksintresse (RKY) finns i Ullava by, cirka en kilometer från projektområdet.

Konsekvenserna för landskapet på grund av byggande av ett kraftverk är betydande och omfattande. Särskild uppmärksamhet fästs på konsekvenserna bland annat på grund av den närliggande bosättningen och fritidsbebyggelsen.

Konsekvenserna för landskapet och kulturmiljöerna är förknippade med kraftverkens utseende, storlek och synlighet samt landskapets visuella karaktär och tolerans.

KM: Såsom tidigare har konstaterats, i omgivningen runt projektområdet uppstår en betydande koncentration av vindkraftverk, som betyder att byområden och människor kommer att omges av vindkraftverk i flera olika väderstreck. På 30 kilometers radie från projektområdet ligger 17 vindkraftsprojekt och ett gruvprojekt. Projekten påverkar mycket landskapet i Mellersta Österbotten, som riskerar att förändras från att ha varit ett traditionellt jord- och skogsbruksområde till att bli ett industrilandskap. Landskapskonsekvenserna inklusive samverkan och landskapets tolerans för förändringar måste i synnerhet beaktas. Utredningarna, analyserna och illustrationerna måste vara övergripande och utöver bildmontage rekommenderas också illustrerande videor. Utredningarna bör täcka projektets influensområde (30 kilometer)

När det gäller elöverföringen rekommenderas samarbete med andra kraftledningsaktörer i syfte att minska konsekvenserna för landskapet.

I projektområdet finns arkeologiskt kulturarv, som är skyddat enligt lagen om fornminnen. I området finns dessutom arkeologiska kulturarvsobjekt som inte har nämnts och inventeringssituationen i området är bristfällig. Objekten bör kontrolleras och kompletteras allteftersom planeringen framskrider. Detsamma måste beaktas när det gäller elöverföringen.

Inventeringsrapporten bör skickas till det regionala ansvarsmuseet (K.H. Renlunds museum) och även i övrigt är det bra att samarbeta med museet.

Vindkraftsutbyggnaden kan också påverka de arkeologiska objekten i större utsträckning (exempelvis vägbyggen, grundförbättring av gamla vägar). Alla objekt ska märkas ut innan åtgärder vidtas och ytterligare säkerställs att aktörerna är medvetna om kulturarvet. De arkeologiska objekten är en del av en större kulturmiljö, vilket betyder att landskapskonsekvenser också kan riktas till dem och således påverka objektens lokalhistoriska värde, representativitet och hur objekten upplevs i landskapet.

Om ett fast fornminne, som inte är känt från tidigare, påträffas under projektets förlopp, påminner kontaktmyndigheten om att de är fridlysta direkt med stöd av lagen om fornminnen utan separat beslut. Således måste arbetet avbrytas och det regionala ansvarsmuseet kontaktas.

Näringsverksamhet, rekreationsanvändning och friluftsområden

I omgivningen runt projektområdet finns områden avsedda för jordbruksanvändning och ett torvproduktionsområde. Detsamma gäller elöverföringsrutten. Byggarbetet i projektet konstateras skapa sysselsättning lokalt och dessutom påverkas inkvarterings-, mat- och transporttjänsterna samt detaljhandeln. Turistnäringen kan påverkas om kraftverken eller elöverföringen ligger i närheten av naturstigar, naturskyddsområden eller andra viktiga turistobjekt.

KM: I projektområdet eller dess närhet finns konstruktioner i anslutning till rekreationsanvändningen (leder, stugor, vindskydd). Trots att objekten inte har identifierats som särskilda områden för rekreationsanvändning, kan områdena påverka möjligheterna till närmotion och -rekreation. Splittringen av det enhetliga skogsområdet kan också påverka områdets rekreations- och friluftsanvändning.

Viltarter och jakt

I projektområdet finns flera jaktföreningar, men noggranna avgränsade områden för jakt är inte kända. Kraftverken kan påverka artförekomsten.

Dessutom begränsar kraftverken och elöverföringen trygga skjutsektorer.

KM: I bedömningsbeskrivningen bör man presentera resultaten från intervjuerna av jakt- och viltvårdsföreningarna såsom även hur projektet tillsammans med andra projekt påverkar jaktmöjligheterna om projektet genomförs.

Konsekvenser för människan

Under projektplaneringen utförs en invånarenkät. I enkäten kartläggs lokalinvånarnas erfarenhetsbaserade information till stöd för konsekvensbedömningen som utförs i egenskap av expertbedömning. Invånarenkätens struktur omfattar bland annat förhållandet till projektområdet och dess användning samt öppen respons.

KM: När enkäten genomförs bör det säkerställas att svarspersonerna har verklig möjlighet att föra fram sin åsikt och användning av området.

Trafik

Nätverket av skogsbilvägar är tätt i projektområdet. På den norra sidan av projektområdet går en regionväg på cirka en kilometers avstånd. Tillsammans med elöverföringen korsar vägen den till trafikmängden största riksvägen på drygt 20 kilometers avstånd. Karleby-Jakobstad flygstation ligger cirka 33 kilometer bort.

Projektets konsekvenser för trafiken är som störst under byggtiden när bland annat marksubstanser som behövs för byggandet och betongen till fundamenten transporteras. Transporten av vindkraftskomponenter ökar dessutom trafikmängderna och påverkar trafikens smidighet.

KM: Bedömningen av trafikkonsekvenserna är tillräcklig i detta skede. I bedömningsbeskrivningen bör specialtransportrutterna presenteras och deras funktion utredas (bland annat de låga underfartsbroarna på järnvägen i Österbotten bör beaktas). Även mängden marksubstanser och betongtransporter samt deras konsekvenser bör presenteras om de förs in utanför projektet. I konsekvensbedömningen rekommenderas att utredningen om vindkraftsutbyggnad ur väghållarens synvinkel tillämpas (NTM-centralens rapporter 10/2023). I rapporten finns också en övergripande lista på trafiktillstånd som eventuellt behövs för projektet.

Projektaktören bör observera att om landsvägsnätet eller anslutningarna måste förbättras, bör projektaktören i god tid vara i kontakt med NTM-centralen i Södra Österbottens ansvarsområde för trafik och infrastruktur.

Projektaktören bör också se till att vägarna är i skick efter att vindkraftverket har byggts så att de tillfälliga åtgärderna i vägnätet repareras och eventuella skador som transporterarna orsakar på vägarna repareras utan

dröjsmål. Detta är särskilt viktigt för att säkerställa trafiksäkerheten i vägnätet.

Buller- och ljusförhållanden

Bullerkonsekvenserna uppstår främst av byggande och transporter under tiden som projektet genomförs. Under vindkraftverkens drifttid uppstår buller av rotorbladens aerodynamiska buller, som kommer att simuleras.

Influensområdet för och mängden av blinkande ljus och skuggor som vindkraftverken orsakar simuleras med statistiska uppgifter som motsvarar lokala förhållanden.

KM: I bullersimuleringen presenteras bullerområdet (>40dB) som begränsar annan användning av området. I den fortsatta planeringen bör man se till att riktvärdena för utomhusbuller enligt statsrådets förordning (1107/2015) inte överskrids vid exempelvis fastigheter för fast boende eller fritidsboende.

I Finland har gränsvärden inte fastställts för konsekvenser av blinkande ljus och skuggor, vilket betyder att man rekommenderar att riktvärden som har utfärdats i andra länder tillämpas i bedömningen i syfte att begränsa omfattningen av blinkande ljus och skuggor.

Simuleringarna av blinkande ljus och skuggor bör genomföras med de kraftverkstyper som har samma rotorbladslängd och totalhöjd som de maximala måtten i genomföringsalternativen som är med i granskningen. Modelleringarna bör göras med en metod som inte tar hänsyn till trädbeståndets skyddande effekt.

I kapitel 4.1.3 som gäller utmärkning av flyghinder redogörs att vindkraftverken utrustas med flyghinderljus och för Trafis anvisningar. I kapitel 6.12 som handlar om buller- och ljusförhållanden har dock inte den nuvarande situationen beskrivits eller hur projektets inverkan på ljusförhållandena (flyghinderljus) kommer att bedömas. Med beaktande av projektets storlek och samverkan med andra projekt, måste detta framföras i bedömningsbeskrivningen.

Konsekvenser för kommunikationsnätverk och radar

Vindkraftverken kan orsaka skuggningar, speglingar och andra störningar i kommunikationsnätverken och för radar.

KM: Elektroniska kommunikationstjänster (TV- och mobiltelefon-tjänster, radar, radiolänkar) är beroende av radiosystem och därför är det viktigt att tjänsterna fungerar störningsfritt även i framtiden. Det är mycket viktigt att utreda projektets konsekvenser för antenn-tv-mottagningen i god tid, gärna innan beslut om placeringen av kraftverken fattas. Det är skäl att samarbeta med Digita Oy i ärendet. Samarbete bör vid behov bedrivas också med andra aktörer. I den fortsatta planeringen bör Traficoms

anvisning beaktas: <https://www.traficom.fi/fi/viestinta/viestintaverkot/tie-toa-tuulivoimaloiden-rakentajille>.

Samverkan av projektet och andra projekt

Projekt som ligger i projektområdets omgivning har presenterats både på en karta och i en tabell. Projektområdet består av skog och myrmark. I närheten finns verksamhet som bedrivs av andra verksamhetsutövare såsom vindkraftsprojekt, torvutvinning, gruvverksamhet och eventuell jordbruksverksamhet som bedrivs i området. Samverkan av projekten spelar en betydande roll i synnerhet för bedömningen som ansluter sig till markanvändning, buller, skuggbildning och landskapskonsekvenser samt för fågelbestånd och ekologiska förbindelser.

KM: Bedömning av samverkan och via detta övergripande kontroll av miljökonsekvenserna är en utmaning. Kontaktmyndigheten poängterar dock att bedömning av samverkan är viktigt i projektet. Samverkan bör bedömas och redogöras särskilt noggrant, eftersom Rautajalkaprojektet omges av flera mycket omfattande vindkraftsprojekt. Tillsammans med Pihtinevaprojektet som gränsar till området på den norra sidan, skulle det bildas ett industriområde bestående av till och med 100 vindkraftverk. I bedömningen av samverkan bör man också beakta utöver vindkraftsprojekten i närområdet även projekt som är anhängiga i landskapen som ligger bredvid. Tillsammans kan projekten som planeras i landskapen förhindra djurens rörelser och kapa betydande grönförbindelser i användning, påverka fågelpopulationerna genom att dödliga kollisioner ökar och tvinga såväl fåglar som andra djur att väja för och gå runt projektområdena. Bedömningen av samverkan bör också inkludera andra betydande industriprojekt såsom gruvor och större infrastrukturprojekt.

Kontaktmyndigheten påminner om att när projektets koppling till andra planer och projekt behandlas bör även malmetningen inkluderas, eftersom det finns reserveringar som är i kraft på området.

I bedömningen av samverkan bör uppmärksamhet fästas på landskapet, människornas levnadsförhållanden och trivsel samt på samverkan av buller och ljusförhållanden. I fråga om projekt som ligger på mindre än 5 kilometers avstånd från varandra bör bedömningen av samverkan från buller och skuggbildning grunda sig på simuleringar.

Rautajalkaprojektet och andra vindkraftsprojekt i dess omgivning gränsar delvis till varandra och skapar på så sätt omfattande och enhetliga vindkraftsområden. På grund av samverkan, kan det eventuella influensområdet bli mycket stort för en del av arterna. I projektområdet finns vargflocken i Toholampi, eventuellt också andra stora rovdjur och det är inte möjligt att fastställa föröknings- och rastområdena med hjälp av de planerade utredningarna. Detta måste beaktas i den fortsatta planeringen, eftersom nu blir osäkerheten för stor med hänsyn till försiktighetsprincipen.

Osäkerhetsfaktorer och felkällor

Eventuella felkällor i miljökonsekvensbedömningen hör samman med kvaliteten på informationen som har utnyttjats och metodernas tillförlitlighet, av vilka de viktigaste beskrivs i MKB-beskrivningen.

KM: Identifierade osäkerhetsfaktorer bör presenteras i bedömningsbeskrivningen så tydligt som möjligt. Kontaktmyndigheten konstaterar att utöver ovan nämnda är också metoderna för att lindra konsekvenserna förknippade med osäkerhetsfaktorer. Dessa metoder bör framföras tydligt i bedömningsbeskrivningen för att de ska kunna beaktas i den fortsatta planeringen.

MKB-förfarandet och arrangemang för deltagande

I MKB-programmet beskrivs bedömningsförfarandets mål och skeden, parter, uppgifter om deltagande och växelverkan under MKB-förfarandets förlopp samt en uppskattning av förfarandets tidtabell.

En skild uppföljningsgrupp har inrättats för projektet i syfte att följa upp och kommentera MKB-programmets och -beskrivningens innehåll och utredningarna som stöder dem. I projektet kommer man dessutom att utföra en invånarenkät.

KM: Deltagande och växelverkan i MKB-förfarandet har planerats tillräckligt. Enligt kontaktmyndighetens åsikt är det bra att en invånarenkät utförs i projektet. Med hjälp av enkäten samlas åsikter av invånarna i närområdet och information om den nuvarande användningen av projektområdet. Uppföljningsgruppen som har inrättats för projektet stöder också för sin del information, kommunikation och växelverkan i projektet. I bedömningen är det viktigt att beakta respons som har lämnats in.

Kompetens hos de som har gjort programmet

I bedömningsprogrammet presenteras verbalt företagen som har deltagit i att göra upp programmet och kompetensen hos personerna som har deltagit i bedömningen och utredningarna visas i en tabell.

KM: Det finns inga stadgade krav på expertis. Kontaktmyndigheten anser att beskrivningarna i bedömningsprogrammet (personerna som utför arbetet och deras utbildningsbakgrund) är tillräcklig bevis på sakkunskap för att göra upp bedömningsprogrammet. Följande uppgifter bör framföras i bedömningsbeskrivningen.

7

Meddelande om utlåtande om MKB-programmet

NTM-centralen skickar sitt utlåtande samt kopior av utlåtanden och åsikter som lämnats in om MKB-programmet till den projektansvarige.

Utlåtandet skickas samtidigt för kännedom till de berörda myndigheterna.

Utlåtandet om bedömningsprogrammet publiceras på myndigheternas webbplats på adress www.ntm-centralen.fi/kungorelser/sodra-osterbotten och på miljöförvaltningens webbplats www.miljo.fi/rautajalka-vindkraft-MKB.

8 Avgift, grunderna för fastställande av avgiften och möjlighet att begära omprövning

Avgiften är 8000 euro.

Avgiften som uppbärs för kontaktnmyndighetens utlåtande om bedömningsprogrammet har fastställts i enlighet med ett vanligt projekt (11–17 dagsverken). Avgiften fastställs på basis av förordningen om NTM-centralens avgifter.

En betalningsskyldig, som anser att det har skett ett fel i fastställandet av avgiften för kontaktnmyndighetens utlåtande om bedömningsprogrammet, kan yrka på rättelse av NTM-centralen inom sex månader från dagen då utlåtandet har utfärdats.

9 Tillämpade bestämmelser

Lag om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (252/2017) 8, 16 och 18 §

Statsrådets förordning om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (277/2017) 3 §

Lag om grunder för avgifter till staten (150/1992) 8 §

Statsrådets förordning (1215/2023) om närings-, trafik- och miljöcentralernas, arbets- och näringsbyråernas och utvecklings- och förvaltningscentrets avgiftsbelagda prestationer år 2024 2 §.

Detta dokument har godkänts elektroniskt i ämbetsverkets elektroniska ärendehanteringssystem. Ärendet har föredragits av områdesanvändningsexpert Anu Nurkkala och avgjorts av ledande expert Elina Venetjoki.

LIITTEET/BILAGOR

Utlåtanden och expertkommentarer
Anvisning om yrkande på rättelse av avgift

JAKELU/SÄNDLISTA

Prokon Wind Energy Finland Oy
Ecobio Oy
Karleby stad
Kannus stad
Toholampi kommun
Kronoby kommun
Kaustby kommun

TIEDOKSI/FÖR KÄNNEDOM

Instanser som utlåtande har begärts av

ANVISNING FÖR BEGÄRAN OM OMRÖVNING AV AVGIFT

Myndighet, av vilken omprövning begärs

Omprövning av ett beslut som gäller avgift får begäras skriftligt av Närings-, trafik- och miljöcentralen i Södra Österbotten (NTM-centralen).

Myndighet, till vilken omprövningsbegäran skickas och tidsfrist för omprövningsbegäran

En begäran om omprövning av avgift för behandling av ett ärende skickas till Närings-, trafik- och miljöcentralen i Södra Österbotten inom sex månader från att avgiften har påförts. Dagen för delgivning räknas inte in i tidsfristen för omprövningsbegäran. Om den sista dagen av tiden för begäran av omprövning infaller på en helgdag, lördag, självständighetsdagen, första maj, jul- eller midsommaraftonen, fortsätter tidsfristen för omprövning även följande vardag.

I omprövningsbegäran ska anges

- vilket beslut omprövningsbegäran gäller
- hurdan omprövning som begärs (till vilka delar omprövning begärs i beslutet och vilka ändringar som begärs)
- på vilka grunder omprövning begärs
- namn och hemkommun för personen som begär omprövning
- postadress och telefonnummer, till vilka meddelanden i ärendet kan skickas till den som begär omprövning.

Om omprövningsbegärandens talan förs av hans lagliga företrädare eller ombud eller om någon annan person har gjort upp omprövningsbegäran, skall i begäran om omprövning även uppges namn och hemkommun för denna person. Omprövningsbegäranden, den lagliga företrädaren eller ombudet skall underteckna omprövningsbegäran.

Till omprövningsbegäran bifogas

- beslutet i original eller som kopia, i vilket omprövning begärs,
- handlingar som omprövningsbegäranden åberopar till stöd för sin begäran, om dessa inte redan tidigare har tillställts myndigheten
- till omprövningsbegäran bifogar ombudet en fullmakt (en advokat och ett allmänt rättsbiträde skall dock förete fullmakt endast om Närings-, trafik- och miljöcentralen i Södra Österbotten bestämmer så).

Tillställande av omprövningsbegäran

Omprövningsbegäran ska tillställas NTM-centralens registratur. Begäran om omprövning kan lämnas in personligen eller med anlitande av ombud. På eget ansvar kan den också skickas per post, e-post, per telefax eller med bud. Omprövningsbegäran ska vara myndigheten till handa senast den sista dagen av tidsfristen för begäran av omprövning före tjänstetidens utgång. Noggrannare bestämmelser om att skicka in begäran om omprövning som telefax eller e-post finns i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003).

Kontaktuppgifter

Närings-, trafik- och miljöcentralen i Södra Österbotten Ansvarsområdet för miljö och naturresurser

besöksadress:
Alvar Aallon katu 8, SEINÄJOKI
Wolffskavägen 35, VASA
Långbrogatan 15, KARLEBY
Öppet: klockan 8.00 – 16.15

postadress:
PB 156, 60101 SEINÄJOKI
PB 262, 65101 VASA
PB 77, 67101 KARLEBY

telefon: 0295 027 500

e-post: registratur.sodraosterbotten@ntm-centralen.fi

E-tjänster -blankett: www.ntm-centralen.fi

E-tjänster > E-tjänster och blanketter > NTM-centralernas allmänna elektroniska ärendebblankett för företag, föreningar och verksamhetsutövare. Punkterna märkta med asterisk är obligatoriska. T.ex. en skannad blankett kan skickas via e-tjänsten.